

Damla Sulama Yeniliğinin Yağcı Köyü Halkına Etkileri

A.Haşim KESKİN¹ Dilek BOSTAN BUDAK²
Çumra Tarım İlçe Müdürlüğü, Ziraat Mühendisi, Çumra, KONYA

*Sorumlu Yazar
ahasimkeskin@hotmail.com

Özet

Bağcılık Türkiye’de geleneksel bitkisel üretimlerdir. Konya Bölgesinde bağcılığın yoğun yapıldığı ilçelerden biri de Hadim’dir. Hadim’deki; Göksu nehri havzasında özel ekolojisiyle Aladağ Vadisi eşsiz bağ alanlarındandır. Yerel üzümlerden göğ üzümlerinden yöreye özgü gölge kurusu üzüm elde edilmektedir. Canlı yeşil rengi ile ümitvar endemik ürünlerdendir. Çalışmanın konusu Hadim Yağcı köyü bağları göğ üzümün gölge kurusu olarak en başarılı üretildiği sahadır.

Kırsal Kalkınma birim alandan daha yüksek verim ve kalite amaçlamaktadır. Yenilikler ihtiyaçlara göre şekillenmektedir. Kırsal alanlarda ki temel ihtiyaç sulama suyunun damla sulama ile kullanımıyla tarımsal verim ve kalitede sağladığı faydaları, getirdiği beklenti, etki ve arayışları anket yöntemi ile belirlenmiştir. Elde edilen değerler, mevcut durumda yapılabilecek iyileştirmeler ışığında tartışılmıştır.

Yağcı köyü halkının damla sulama yönteminden çok yüksek düzeyde memnun olduğu tespit edilmiştir. Tarımsal ve sulama konusundaki eğitimlere isteklidirler. Yeniliklere ilgilerinin yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Damla sulama ile gübreleme (fertilizasyon) konusunda yayım faaliyetlerinin yapılmasının çok yerinde bir eğitim stratejisi olacağı sonucuna varılmıştır

Kıt sulama kaynaklarının damla sulama ile tasarruflu kullanımı ile birlikte fertilizasyonla daha etkin ve doğru kullanımı da sağlanacaktır. Örgütlenme, pazarlama konularında çalışmalar planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hadim, damla sulama, fertilizasyon, yayım.

Effects on Yağcı Village Population of Drip Irrigation Development

Abstract

Grapery is traditional in Turkey. Hadim is one of the cities in the district of Konya where grapery is done frequently. Aladağ valley with its unique ecology to the Göksu basin is a special place for grape production. People get raisins in shade places out of a grape variety called “gog” which is indigenous to the area. Gog is endemic and promising with its vivid green color. The theme of the study Yağcı village of Hadim city where people get raisins out of “gog” variety of grapes in shade raisin (without of sun light) successfully.

Rural development aims higher production rates and higher quality products in a unit area and innovations are shaped according to the needs. Irrigation is a necessity in rural areas. The advantages of drip irrigation system to production and quality, expectations of farmers from drip irrigation system and effects of the system on farmers have been determined through questionnaires. The findings have been discussed considering the current situation and in the light of the improvements that can be done.

It has been found out that Yağcı villagers are highly satisfied with the drip irrigation and they are eager for the training in agricultural irrigation. It has also been found out that they are highly interested in innovation.

It has been concluded that training on drip irrigation and fertilization techniques will be useful.

Additionally, insufficient water resources will be used economically with the help of drip irrigation and fertilization. Organization and marketing activities should be planned.

Key words: Hadim, drip irrigation, fertilization, extension.

GİRİŞ

Tarımsal yeniliklerin benimsenmesi ve yayılması ülkemiz tarımı ve kırsal toplumun gelişimi açısından son derece önemlidir. Çiftçilerin yeni ürünleri veya uygulamaları benimsemesi kuşkusuz kısa dönemde ekonomik karlılığı, uzun dönemde de kırsal toplumun yaşam koşullarını iyileştirmeye yardımcı olacaktır. Ülkemizde çiftçilere yeni uygulamaları tanıtmak ve benimsetmek kuşkusuz Tarım ve Köyişleri Bakanlığının en önemli görevleri arasındadır. Bakanlık bu amaçla bünyesinde bulunan Çiftçi Eğitim ve Yayım Şubesi aracılığıyla çeşitli bölgelerde eğitim ve yayım faaliyetleri sürdürmektedir [1].

Ülkemiz tarımında önemli bir yere sahip olan bağcılık; son beş yıllık dönemde alan ve üretim yönüyle %7 dolayında bir azalma yaşasa da, dünya bağcılığı içinde bağ alanı itibariyle 4., üzüm üretimi açısından 6. sıradaki yerini korumuştur [2]. Bağcılığı geliştirebilmek için 2006 yılında Bağcılık Yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu yönetmelikle bağcılığa uygun coğrafi bölgelerin belirlenmesi, bağ alanları ile ürünlerin çeşit ve miktarının tespiti, daha kaliteli ve sağlıklı ürünler yetiştirmek, sertifikalı asma fidanı üretimi ve bu fidanlarla bağ tesis edilmesini teşvik etmek ve kayıt altına alınarak veri tabanı oluşturulması amaçlanmaktadır (26392 sayılı Resmi Gazete, 2006).

Üretilen üzümler çok farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Çekirdekli kuru üzüm üretimi ülkemize özgü değerlendirme şekillerinden birisidir. Çekirdekli kuru üzüm üretiminde ülkemizde önemli ikinci bölge Orta güney tarım bölgesidir. Bu bölgede Nevşehir ve Konya iki önemli üretici il durumundadır. Konya ilinde Ekşi Kara ve Göğ Üzüm iki önemli yerel çeşittir. Elde edilen ürün doğal olarak kurutulmaktadır [2].

Doğal kaynakların etkin kullanılmaması, artan çevresel faktörler, yaşanan ekonomik krizler tarım sektörünü önemli derecede etkilemektedir. Artan nüfusun gıda ihtiyaçlarını karşılamakta sorunlar yaşayan tarım sektörü birim alanda verimliliği artırma çabalarıyla birlikte üretim masraflarını azaltmaya çalışmaktadırlar. Önemli bir girdi olan suyun etkin kullanılabilmesi için geleneksel sulama yöntemleri yerine damla sulama yöntemi önerilmekte ve kullanımı da geçen gün artmaktadır. Kullanılan su miktarında tasarruf sağlayan damla sulama yöntemi aynı zamanda yabancı otlarla mücadelede ve bitki köklerinin tuzlanmasını da önlemektedir.

Damla sulama yeniliğinin üreticiler tarafından kısa bir zamanda benimsenebilmesi için Konya ilinde damla sulama projesi başlatılmıştır. Projenin başlamasıyla birlikte yörede damla sulama sistemine geçiş yapan üretici sayısında artış meydana gelmiştir. Bu çalışmada Konya ili Hadim ilçesine bağlı Yağcılar köyünde damla sulama sisteminin üreticiler üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın ana materyalini, Konya ili Hadim ilçesine bağlı olan Yağcılar köyünde damla sulama kullanan üzüm üreticilerinden anket yolu ile derlenen veriler oluşturmaktadır. Ayrıca, araştırmada, Konya Tarım İl Müdürlüğü, Hadim İlçe Müdürlüğü, Konya İl Özel İdaresi Tarım ve Kırsal Kalkınma Dairesi verilerinden, yayınlarından, dokümanlarından ve kuruluşların konu ile ilgili yetkililerin görüşlerinden de faydalanılmıştır.

Yağcı köyü Hadim ilçesine 27 km ve Konya iline 155 km uzaklıktadır. Köyde 2000 yılı nüfus sayımına göre 301 kişi yaşamaktadır. Başlıca gelir kaynakları tarımdır ve bitkisel üretimde öne çıkan alan bağcılıktır. Hayvancılık aile ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olarak az miktarda yapılmaktadır. Toros dağlarının güney yönüne doğru çok eğimli bir arazi varlığına sahip olan Yağcı köyünde geleneksel olarak salma sulama yaygındır.

Araştırma alanı büyük bir alan olmadığından tam sayım yöntemine başvurulmuştur. Çalışma yapıldığı sırada 45 üzüm üreticisi damla sulamayı kullanmakta olduğundan ana kitle 45 olarak belirlenmiştir. Veriler araştırmacı tarafından 2010 yılının mart ayında toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Yeniliklerin benimsenmesi zaman alan bir süreçtir. Yeniliklerin benimsenmesine etki eden birçok faktör bulunduğundan, yeniliğin ilk ortaya çıkışı ile benimsenmesi arasındaki sürede farklı zaman dilimlerinde üreticiler yenilikleri benimsemektedirler. Çizelge 1. incelendiğinde Hadim ilçesindeki üzüm üreticilerinin de damla sulamadan haberdar oldukları halde hemen uygulamaya geçemedikleri görülmektedir. Köydeki 2 önder çiftçinin 2002 yılında damla sulamaya geçtiği ancak çoğunluğun 2007 ve 2008 yıllarında tesislerini kurup sulama sistemlerini değiştirdikleri görülmektedir. Yoğun olarak damla sulamaya geçiş yıllarının projenin gerçekleştiği yıllara denk gelmesi tesadüf değildir. Tarım İl müdürlüğü elemanlarının yoğun eğitim çalışmalarının etkisi açıkça görülmektedir.

Üreticiler alışkanlıklarından vazgeçerek bir yeniliği kabul ederken, verim artışı, kalite artışı, işgücünde azalma gibi beklentiler içerisine girerler. Bu çalışma kapsamında görüşülen üreticilere damla sulamaya geçtikten sonra ne gibi değişiklikler elde ettikleri incelenmiştir (Çizelge 3 ve Çizelge 4).

Üreticilerin büyük bir çoğunluğu (%87) verim artışlarını çok iyi bulmuşlardır. Sadece %4.4'lük kesim verim artışını zayıf bulduğunu ancak onlarında damla sulamaya yeni geçtikleri ve daha fazla verim artışı beklentisi içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Verim artış oranları Çizelge 2'de verilmiştir. Sulama ilk uygulanan arazilerde bulunmaktadır.

Sadece verim artışı üretici için yeterli değildir. Piyasada yüksek fiyattan talep edilebilmesi için ürünün kalitesi de önemlidir. Daha önce damla sulama ile ilgili yapılan çalışmalar ürünün kalitesi üzerine olumlu etki yaptığını belirtmiştir. Bu çalışmada da aynı bulguya rastlanmıştır. Üzüm üreticilerinin neredeyse tamamı (%97.8) ürünlerinin kalitesinin arttığını vurgulamıştır.

Üreticiler sadece verim ve kalite artışı değil aynı zamanda ürettikleri ürünü düşük maliyetle üretmek istemektedirler. Birim alandan daha fazla kar elde edebilmek için üreticiler maliyet unsurlarını azaltmaya çalışırlar. İşgücü tarımsal faaliyetlerde önemli bir maliyet unsurudur. Damla sulamaya geçiş yapan üreticiler işgücünden tasarruf etmektedir. Çalışmada görüşülen üreticilerin %94'ü bu bulguyu doğrulayarak, işgücünden tasarruf ettiklerini belirtmişlerdir.

Damla sulama sisteminin ilk yatırım maliyetleri yüksektir. Maliyeti yüksek yeniliklerin genellikle benimsenme süresi daha uzun sürebilmektedir. İlk yatırım maliyeti yüksek olmasına rağmen damla sulamaya geçiş yapan Hadim ilçesi üzüm üreticilerinin %82.2'si elde ettikleri verim ve kalite artışı ile yaptıkları yatırımın büyük bir çoğunluğunu karşıladığını vurgulamışlardır. Sadece üzüm yetiştiriciliğinde değil mümkün olan diğer üretim alanlarında da (%97.8) damla sulama sistemini kurmak istedikleri belirterek bu sistemden memnuniyetlerini açıkça ortaya koymuşlardır.

Geçimlerini genellikle bitkisel üretimle sağlayan yöre halkının arazi koşulları her ürünü yetiştirmesine müsait olmadığı gayretli çalışmaları sonucu elde ettikleri gelirin çok fazla olmamasına rağmen, %69'unun gelirlerinden memnun oldukları tespit edilmiştir. Üreticilerin yenilikleri açık olmalarının yanı sıra kanaatkar oldukları gözlemlenmiştir.

Bir yeniliğin benimsenmesine etki eden faktörlerden bir diğeri kolaylıktır. Uygulaması kolay olan, karmaşık olmayan yenilikler üreticiler tarafından daha kolay benimsenmektedirler. Damla sulama ilk bakışta oldukça zor görülen ancak teknik bilgi konusunda destek alındıktan sonra uygulaması oldukça kolay bir sistemdir. Üreticilerin % 36.4'ü teknik bilgilerinin iyi ancak geriye kalan % 63.6'sı orta veya zayıf olduğu belirtmiştir. Bölgede Konya Tarım İl Müdürlüğü teknik elemanları tarafından eğitim çalışmaları yoğun bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Üreticilerin eğitimlere olan ilgisi de oldukça yüksektir. Örneğin, bölgede 2010 yılında Konya Tarım İl Müdürlüğü'nün teknik elemanlarınca

Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü bünyesinde açılan "Asma yetiştiriciliği" kursuna 50 kişi gönüllü olarak katılmıştır [3]. Bu sayı köy nüfusuna göre oldukça yüksektir. Üreticilerin % 75.6'sı bilgi düzeylerini yetersiz buldukları konularda eğitime katılmak istediklerini belirtmişlerdir (Çizelge 3).

İşgücünden tasarruf sağlayan, kalitede ve verimde artış sağlayan üreticiler yeni ürün arayışı içerisine girebiliyorlar. Çalışmaya katılan üreticilerde yeni üzüm çeşitlerine özellikle sofralık üzümlerde arayış içerisinde olduklarını belirtmişlerdir.

Yeniliklerin benimsenmesinde en önemli bilgi kaynaklarından bir tanesi diğer üreticilerdir. Yeniliği benimseyen bir üreticinin diğer üreticilere tavsiye etmesi oldukça önemlidir. Görüşme yapılan üzüm üreticilerinin tamamı (% 100) damla sulamayı diğer üreticilere kesinlikle tavsiye edeceklerini belirtmişlerdir. Bu da damla sulamanın daha kısa sürede yaygınlaşacağını göstermekle birlikte başarılı sonuçlar elde edildiğini ortaya koymaktadır.

Çizelge 1. Üreticilerin damla sulamayı duydukları ve uygulamaya geçirdikleri yıl

Kaç yıl önce Duydunuz	Kişi	Yüzdesi (%)	İlk uyguladıkları yıl	Kişi	Yüzdesi (%)
2	5	11,628	2002	2	4,444
3	5	11,628	2003	1	2,222
5	8	18,605	2004	4	8,889
6	14	32,558	2005	5	11,111
7	4	9,302	2006	7	15,556
8	3	6,977	2007	12	26,667
10	3	6,977	2008	12	26,667
20	1	2,326	2009	2	4,444

Çizelge 2. Damla sulama ile gerçekleşen verim artış oranları

Verim Artış Oranı	Üretici Sayısı	Yüzde
% 50 arttı	11	30,5
% 60 arttı	2	5,6
% 80 arttı	1	2,8
% 90 arttı	1	2,8
% 100 arttı	17	47,1
% 150 arttı	2	5,6
% 200 arttı	2	5,6
Toplam	36	100,0

Çizelge 3. Damla sulamanın üreticilere katkısı (%)

	Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok Zayıf
Verim Artışı	86,7	8,9	0,0	4,4	0,0
Kalite Artışı	84,5	13,3	2,2	0,0	0,0
İşgücü Tasarrufu	77,3	15,9	4,5	2,3	0,0
Maliyeti Karşılması	62,2	20,0	15,6	2,2	0,0
Teknik Bilgi Yeterliliği	25,0	11,4	29,5	27,3	6,8
Gelirden Memnuniyet	28,9	40,0	22,2	6,7	2,2

Çizelge 4. Üreticilerin damla sulama ile ilgili düşünceleri (%)

	Çok Fazla	Fazla	Orta	Zayıf	Çok Zayıf
Yeni Ürün Arayış Düzeyi	15,9	38,6	18,2	9,1	18,2
Yeni Damla Sulama Tesisi Kurma	93,4	4,4	0,0	2,2	0,0
Tavsiye Etme	91,1	8,9	0,0	0,0	0,0
Eğitime Talep	57,8	17,8	13,3	8,9	2,2

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hadim ilçesi dağlık bir yapıya sahip olmasından dolayı tarımsal faaliyetler zor şartlarda gerçekleşebilmektedir. Üreticilerin azimli olması ile birlikte yeniliklere açık olması ve Tarım İl Müdürlüğü elemanlarının sistemli çalışmaları sonucunda yöre halkının tarımsal faaliyetlerini başarı ile yürüttükleri tespit edilmiştir.

Tarımsal kalkınmada yeni tarım tekniklerinin ve kaynakların etkin kullanımının sağlanması ve bu bilincin yaygınlaştırılarak tarımsal üretimin artırılmasında yayımın önemli rolü vardır. Buna göre yayım, bir üretim faktörü olan insan kaynağının gelişimini sağlayarak, yeni teknolojilerin etkin kullanımında çok önemli bir işlev üstlenmektedir [4]. Bu çalışmanın sonucu tarımsal yayım faaliyetlerinin bu yörede başarı ile uygulandığını göstermektedir.

Üreticilerin öncelikli olarak ihtiyaç duydukları konular tespit edilerek yayım faaliyetleri belirlenen konularda düzenlendiği takdirde başarıya ulaşılacağı bu çalışma ile ortaya konulmuştur. Üreticiler damla sulamayı benimseyerek sadece kendilerinin değil aynı zamanda ülke kalkınmasına da katkıda bulunmuşlardır.

Yağcı köyü halkının damla sulama yönteminden çok yüksek düzeyde memnun olduğu tespit edilmiştir. Tarımsal ve sulama konusundaki eğitimlere isteklidirler. Yeniliklere ilgilerinin yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Damla sulama ile gübreleme (fertigasyon) konusunda yayım faaliyetlerinin yapılmasının çok yerinde bir eğitim stratejisi olacağı sonucuna varılmıştır

Kıt sulama kaynaklarının damla sulama ile tasarruflu kullanımı ile birlikte fertigasyonla daha etkin ve doğru kullanımı da sağlanacaktır. Örgütlenme, pazarlama konularında çalışmalar planlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Boz, İ., Akbay, C., Orhan, E. 2002. "Mısır Üretimine Kahramanmaraş'ta Benimsenmesi ve Yayılmasını Etkileyen Faktörler". Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi, 18-20 Eylül, Erzurum.
- [2] Çelik, H., Kunter, B., Söylemezoğlu, G., Ergül, A., Çelik, H., Karataş, H., Özdemir, G., Atak, A. 2010. "Bağcılığın Geliştirilmesi Yöntemleri ve Üretim Hedefleri". Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 11-15 Ocak, Ankara.
- [3] Konya Tarım İl Müdürlüğü Kayıtları, 2010.
- [4] Özçatalbaş, O. 2009. "Türkiye ve AB'de Tarımsal Yayım Sistem ve Yaklaşımlarına Bakış". AB ve Türkiye Arasındaki Sivil Toplum Diyalogunun Çok Yönlü Geliştirilmesi Uluslararası Sempozyumu, 5-8 Kasım, Antalya.